

Порівняльний аналіз зброї Красногірського біритуального могильника

Анна Юрченко

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: gannuska@mail.ru

Якщо порівнювати зброю, знайдену в кремаціях та інгумаціях, можна отримати цілісну картину що до характеру озброєння місцевого населення, для визначення складу і роду військ. Крім того, зброя є датуючим матеріалом, її використовують для з'ясування шляхів міграцій та міжетнічних контактів.

Зброя – символ достоїнства в древніх спільнотах, тож на її основі можна говорити про градацію в середині кожної окремої групи населення.

Красногірський біритуальний могильник було відкрито в 1983 році, а ціле направлено і комплексно досліджуватись почав з 1984 року. Протягом десяти років (до 1993 і потім в 2001 році) було розкопано більшу частину комплексу, досліджено більше 312 поховань, отримано багатий матеріал. Але більшість матеріалу так і не була введена в науковий обіг.

68 поховань на могильнику містили зброю. А. В. Криганов в 1989 році зробив спробу систематизації та вивчення зброї, знайденої в кремаціях населення салтівської культури. В тому числі ним було використано і матеріал Красногірського могильника. Але зброя була лише 25 кремаціях, що становить 17 відсотків від кількості поховань зі зброєю і всього 8,5 відсотка від загальної кількості поховань.

В похованнях, здійснених за обома обрядами, були знайдені шаблі. В трупопокладеннях їх 3, а трупоспаленнях – 5. Всі 8 клинків відносяться до так званих шабелі хазарського типу і мають не значну кривизну та вістря, заточене з обох боків. Їх довжина сягає 98 см, а ширина – 4.

Лише 5 з 22 наконечників списів походять із трупоспалень. Але типологічно вони нічим не відрізняються від списів із трупопокладень. Усі вони втульчасті, за формою пера поділяються на 4 типи – піки, наконечники з відносно широким пером подовжено-трикутної форми та яскраво вираженими, трішки скошеними плечиками, наконечники з конусоподібною, на всю довжину наконечника, втулкою і двома боковими крилами, що утворюють перо, вістря із пером ромбічної форми відповідно.

В могилах за обрядом трупопокладення знайдено 8 сокир, в кремаціях їх 5. Усі вони провушні, за формою леза та обушка також поділені на декілька типів з варіантами. Сокири з кремацій ні чим не відрізняються від сокир з інгумацій.

Красногірський могильник заперечує тезу С. О. Плетнєвої про те, що в одному похованні наявна або сокира, або спис. Так в п'яти похованнях Красногірського могильника знайдено одночасно і спис і сокиру.

Приблизно порівну в могилах, здійснених за різними обрядами поховання, ножів: 24 в інгумаціях та 26 в кремаціях. Але елементом озброєння їх можна вважати лише з долею допуску.

Єдиним типом зброї, котра відсутня в кремаційних похованнях, але наявна в трупопокладеннях є гирьки від кістенів. Їх знайдено

10 екземплярів. На типи вони поділені за формою та за матеріалом, з якого виготовлені. Можливо, що воїни, поховані за обрядом кремації, також користувались кістками, але вони або не потрапляли до поховань, або були виготовлені з кістки, а отже, були знищені поховальним вогнищем.

Отже, можна зробити висновок, що населення, котре залишило по собі Красногірський могильник, було досить войовничим. Але в походах складало дві бойові одиниці, адже, судячи з багатства інвентарю і в першу чергу зброї, воєначальники поховані як за обрядом трупоспалення, так і за обрядом трупопокладення. В усьому іншому вони дублювали збройний набір один одного з незначною відмінністю, проявленою в наявності кістенів лише в інгумаційних похованнях.